

Білецька К.К., ад'юнкт кафедри
кримінального процесу НАВС *Науковий керівник:*
Заїка С.О., кандидат юридичних наук, доцент

Дотримання прав людини при застосуванні
запобіжного заходу у вигляді особистої поруки

Особиста порука (ст. 180 КПК) - це запобіжний захід, суть якого полягає у наданні особами, яких слідчий суддя, суд вважає такими, що заслуговують на довіру, письмового зобов'язання про те, що вони поручаються за виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків відповідно до ст. 194 КПК і зобов'язуються за необхідності доставити його до органу досудового розслідування чи в суд на першу про те вимогу [2, с. 96].

Особиста порука ґрунтується на тому, що за поведінку підозрюваного, обвинуваченого відповідають інші особи - поручителі, які, як правило, мають особисті чи службові зв'язки з особою, за яку вони поручились, і морально можуть впливати на неї. На поручителя покладається обов'язок забезпечити не тільки явку підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування чи в суд на першу про те вимогу, а і виконання покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків відповідно до ст. 194 КПК, зокрема:

утримуватися від спілкування із будь-якою особою, не відвідувати визначені місця, пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності, докласти зусиль до пошуку роботи або для навчання тощо [2, с. 107-108]. Положення ст. 180 КПК України з урахуванням вимог ст. 194 КПК України достатньо обмежують конституційне право особи на свободу місця проживання та пересування, передбаченого ст. 33 Конституції України [1, с.10].

Так, наприклад, в порівнянні з КПК 1960 року положення сучасних статей КПК 2012 року, що регулюють застосування особистої поруки, не тільки розширили перелік обов'язків покладених на підозрюваного (обвинуваченого), а й усунули певні недоліки, які існували, зокрема конкретизовано межі накладення грошового стягнення на поручителя.

Проте не всі існуючі прогалини в системі запобіжних заходів у кримінальному судочинстві були враховані та виправлені при прийнятті нового Кримінального процесуального кодексу України.

Так, чітко не визначено підстави застосування особистої поруки, які за своєю суттю не відрізняються від підстав передбачених КПК 1960 р. Законодавцем не враховано той факт, що на даний час обрання запобіжного заходу під час кримінального провадження є необов'язковим. Необхідно визначити грань між необхідністю застосування запобіжного заходу у вигляді особистої поруки та можливості не застосовувати цей захід забезпечення кримінального судочинства. Крім того, не визначено за яких умов приймається уповноваженою особою рішення щодо застосування особистої поруки, а не особистого зобов'язання, застави чи домашнього арешту; яким саме чином визначити чи буде підозрюваний (обвинувачений) виконувати покладені на нього судом обов'язки; у випадку застосування особистої поруки, чи заслуговує особа поручителя на довіру та якими чинниками визначається рівень довіри; яким саме чином поручитель буде виконувати покладені на нього обов'язки і чи існують гарантії того, що він не буде зловживати своїм правом, наприклад за допомогою шантажу. Згідно зі ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а відповідно до ст. 28 Конституції України - ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню [1, с. 5; 10]. Проте, законодавець не передбачає, яким саме чином поручитель може впливати на підозрюваного для того, щоб останній виконував покладені на нього обов'язки. Окрім, особистого авторитету, який ми передбачаємо, що поручитель повинен мати на підозрюваного та саме таким чином впливати на його поведінку більше засобів впливу на нього не передбачено, що також в повній мірі не може слугувати фактором, який би 100-відсотково забезпечував належну поведінку підозрюваного. Чи не здається більш розумним наділити поручителя деякими правами для того, щоб він дійсно міг впливати на нього.

Відповіді на ці та інші питання ми будемо давати в наших подальших працях.

Список використаних джерел

1. Конституція України. Конституція Автономної Республіки Крим: Зб. нормат. актів. - К.: Юрінком Інтер, 1999. - 96 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 12 березн. 2013 р.: (офіц. текст). - К.: Паливода А.В., 2013. - 328 с.